

Klelija Štrancar

Eksistencialna misel pri Martinu Heideggerju in Emmanuelu Levinasu ter njena uporaba pri duhovnem spremljanju v paliativni oskrbi. Doktorska disertacija. Mentor Branko Klun. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014. IX, 254 str.

Avtorica, ki je diplomirala na Teološki fakulteti in magistrirala na Fakulteti za družbene vede, je bila več let zaposlena na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, kjer se je v praksi posvečala paliativni oskrbi bolnikov in njihovih svojcev. V svoji disertaciji je želela praktične izkušnje nadgraditi s teoretskim okvirom, ki bi se lahko uporabil kot filozofsko-humanistična podlaga za duhovno spremljanje v paliativni oskrbi. Ob tem je bilo treba razširiti pojem duhovnosti, ki ni več pridržan zgolj religioznemu kontekstu, temveč seže na raven obče človeškosti in dobi prav poseben pomen v trenutkih, ko se človek sooča s koncem svojega življenja. Duhovno spremljanje zato pomeni neobhodno potrebni del celovite paliativne oskrbe in pacientu daje možnost, da se odpre vprašanju, na katera medicina, psihologija ali druge empirične vede ne morejo odgovoriti.

Avtorica si je za teoretsko podlago izbrala dva sodobna filozofa, ki sta si v marsičem nasprotna, toda obenem zmožna komplementarnosti. Martin Heidegger s svojo eksistencialno analizo zagotavlja podlago za poglobljeno razumevanje človekovega življenja, Levinas pa s poudarjanjem odnosa do bližnjega temu razumevanju dodaja specifično etično noto. Prvi del disertacije je zato posvečen predstavitvi obeh filozofov. Avtorica jasno pove, da je njen cilj aplikativen, in tematsko omeji obravnavo obeh mislecev, o katerih drugače obstaja izjemno obsežna primarna in sekundarna literatura. Pri Heideggerju se osredotoči na temeljne značilnosti človeške eksistence (»eksistencialne«, kakor so: biti v svetu, biti z drugimi, pristnost, skrb, smrt, vest, časovnost), pri Levinasu pa v ospredje postavi analizo medčloveške bližine in odgovornosti. Skozi prizmo obeh mislecev »človeškost« dobi nov, globlji pomen in s preseganjem empirično-naturalistične razlage človeka odpre njegovo *duhovno* razsežnost v najosnovnejšem pomenu besede.

V drugem delu disertacije avtorica teoretske uvide obravnavanih mislecev prenese v konkretno prakso. Pomembno vlogo imajo izjave in intervjuji, ki jih je avtorica napravila z neozdravljivo bolnimi pacienti in z njihovimi svojci pri svojem bolnišničnem delu. Z njimi je uspešno podkrepila relevantnost teoretskega dela, čeprav to ni bilo vedno preprosto, še zlasti ne, ker je filozofska misel na prvi pogled abstraktna, izjave pacientov pa so zelo konkretne. Avtorici je tako uspelo pokazati uporabnost Heideggerjevih in Levinasovih izhodišč tudi v širšem kontekstu.

V zadnjem, tretjem delu disertacije je avtorica vzpostavila dialog med obstoječim kontekstom duhovnega spremljanja pri paliativni oskrbi (zlasti v anglosaškem svetu) in spoznanji, ki sta jih prispevala obravnavana filozofa. Pri tem je prišla do ugotovitve, da dialog med obstoječimi praksami in teoretskimi izhodišči eksistencialne misli ni preprost, vendar pa lahko privede do plodne medsebojne obogatitve.

Ker je paliativna oskrba v Sloveniji še v fazi celovitega vzpostavljanja, disertacija pomeni izviren in dragocen prispevek k njenemu razumevanju in razvoju. Zaradi širine zastavitve, ki presega konfesionalne okvire in gradi na občečloveških filozofskih spoznanjih, odpira globlje uvide v razumevanje življenja in smrti v današnji tehnični družbi in posredno prispeva k bolj celostni in humani obravnavi vseh, ki so udeleženi v paliativni oskrbi.

Branko Klun